

**ВІДТВОРЕННЯ ПРАГМАСТИЛІСТИЧНОГО АСПЕКТУ
ПАРАТЕКСТУАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ УКРАЇНСЬКОГО МЕДІАДИСКУРСУ
В АНГЛОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

**RENDERING PRAGMASTYLISTIC ASPECT OF PARATEXTUAL ELEMENTS
OF THE UKRAINIAN MEDIA DISCOURSE IN ENGLISH TRANSLATION**

Шахновська І.І.,

orcid.org/0000-0002-2712-0120

*доцент кафедри англійської філології і перекладу
Національного авіаційного університету*

Романюк А.О.,

orcid.org/0009-0002-7870-9047

*магістрант кафедри англійської філології і перекладу
Національного авіаційного університету*

У статті було проаналізовано прийоми відтворення прагматики паратекстуальних елементів, як-от заголовки, підзаголовки та цитати в текстах медіа ресурсів. Прагматика паратексту переважно полягає у широкому застосуванні ряду прагмастилістичних засобів задля привернення уваги читачів та створення аксіологічної оцінки змісту повідомлення.

Актуальність дослідження полягає в нагальній потребі в поширенні правдивих новин іншими мовами, головним чином, англійською, унаслідок початку повномасштабної війни в Україні. Оскільки метою англомовних перекладів є зв'язки з демократичним світом та утримання високого рівня підтримки України іншими країнами, тому, потреби, а також об'єми перекладених статей стрімко зросли за останні роки. Разом з тим, кількість неякісних та прагматично неадекватних перекладів також суттєво збільшилася.

Одним із найважливіших аспектів адекватності перекладу є відтворення прагматики. Відповідно до визначення паратексту, це – елементи, що оточують текст та виконують певну функцію, зокрема прагматичну, що особливо актуально в умовах війни для створення певного настрою та ставлення читачів до описаної в новинній статті інформації.

У статті також розглянуто категорію адресованості, що є провідною для розуміння взаємодії засобів масової інформації та їхньої аудиторії, а також методів прагматичного впливу та необхідних трансформацій при зміні аудиторії в процесі перекладу. Зміна аудиторії, в свою чергу, призводить до необхідності залучення прагматичної адаптації як одного із загальних способів вирішення прагматичних та прагмастилістичних проблем в перекладі.

У ході дослідження було проаналізовано ряд паратекстуальних елементів з популярних українських онлайн-видань, зокрема, «Українська Правда», «РБК-Україна», «Факти», «Liga.net», «Ukrainian», «Громадське», а також виявлено прийоми відтворення прагмастилістики паратексту та причини їх застосування при перекладі медіатекстів англійською мовою.

Ключові слова: медіадискурс, медіатекст, паратекстуальність, прагматика, стилістика, прагмастилістика, переклад.

The article analyzed the ways of rendering the pragmatics of paratextual elements, such as the title, subtitle, quotes in the texts of media resources. Paratext pragmatics is mainly presented in the wide use of a number of stylistic devices to attract the attention of readers and create an axiological assessment of the message content.

As a result of the beginning of a full-scale war in Ukraine, there has been an urgent need for spreading truthful news in other languages, mainly English. The purpose of English translations is to maintain channels of communication with the democratic world and maintain support for Ukraine by other countries at a high level. Therefore the needs, as well as the volume of translated articles, have grown rapidly in recent years. At the same time, the number of low-quality and pragmatically inadequate translations has also increased significantly.

One of the most significant aspects of translation adequacy is the rendering of pragmatics. According to the definition, paratext is all the elements that surround a text and provide a certain function, in particular a pragmatic one, which is especially relevant in the conditions of war to create a certain mood and readers' attitude to the information described in news articles.

The article also examines the category of addressee, which is the key to understanding the interaction of mass media and their audience, as well as methods of pragmatic influence and necessary transformations when the target audience is changed during the translation process. The change of the audience, in turn, leads to the need to involve pragmatic adaptation as one of the general ways of solving pragmatic and pragmatic-stylistic problems in translation.

In the course of the research, a number of paratextual elements from popular Ukrainian online media resources, in particular, «Ukrainian Pravda», «RBK-Ukraine», «Fakty», «Liga.net», «Ukrainian» were analyzed, as well as methods of rendering the pragmatics of the paratext and reasons for their use in translation were identified.

Key words: media discourse, media text, paratextuality, pragmatics, stylistics, pragmatics, translation.

Постановка проблеми. Прагматичний аспект медіатекстів впливає на їхню ефективність та сприйняття у суспільстві. Часто прагматика паратекстуальних елементів втілюється за допомогою стилістичних прийомів та засобів. Це змушує перекладачів знаходити нестандартні та творчі підходи у намаганні передати настрої, закладені авторами, а також адаптувати повідомлення до менталітету та інтересів нової аудиторії. При цьому, на перекладачах лежить велика відповідальність за те, як нова аудиторія сприймає текст, новину, повідомлення, заголовок, передмову тощо, оскільки важливо не спотворити інформацію та не вдаватися до зловживання прагматичними та стилістичними засобами з метою маніпулювання свідомістю та почуттями читачів новинних Інтернет-ресурсів та інших ЗМІ.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Паратекстуальність є відносно новим об'єктом дослідження, що викликав інтерес у другій половині ХХ-го століття. Підвалини досліджень паратекстуальності як аспекту інтертекстуальності в мовознавстві заклала Ю. Крістева, базуючись на ідеях М. Бахтіна. Доробок вчених-мовознавців та літературознавців, таких як Р. Барт, М. Фуко, Ж. Дерріда, Ж. Женетт, Н. Пьєге-Гро, У. Еко, та Ю. Лотман, стосувалися саме особливостей функціонування паратексту та взаємодії з текстом в площині мовознавства. Серед вітчизняних вчених варто відзначити М. Галич та Н. Ротову, що вивчали паратекстуальність в рамках інтертекстуальності та семіотики. Прагматичним та комунікативним аспектом паратексту займалися С. Авраменко, М. Сокол, М. Шаповал, А. Потапенко, Л. Біловус, Л. Грицюк. Проблеми паратекстуальності в рамках медіадискурсу в своїх наукових роботах висвітлювали О. Ковальова (на матеріалі французької мови), В. Великорода та Р. Довганчина. Остання зробила внесок в дослідження паратексту в англо-українському перекладі.

Постановка завдання. Метою статті є визначення тенденцій та способів відтворення прагматилістики в україномовному медійному дискурсі при перекладі англійською мовою.

Виклад основного матеріалу. За визначенням автора поняття, Жерара Женетта, паратекст це – все, що супроводжує основний текст, але не є його частиною і має свою певну функцію [19, с. 1]. У рамках медіатексту, паратекстом виступають заголовок, підзаголовок, передмова (лід), ім'я автора, дата публікації, зображення тощо.

Функції паратексту різноманітні в залежності від його виду, однак Жерар Женетт вдало відзна-

чив, що паратекст є посередником між читачем і текстом подібно до порогу або вестибюлю, що веде читача до тексту [19, с. 2]. А тому, мета паратексту – інформувати читача про тему, автора, мету та значення тексту, щоб сприйняти його повноцінно не впустивши важливих деталей.

Паратекстуальні елементи в медіатексті є засобами прагматичного впливу або аспектом тексту, що концентрує як інформацію, так і прагматичний вплив (заголовок, передмова). Тобто, існує нерозривний зв'язок між паратекстом як посередником між реципієнтом і текстом, та прагматикою тексту як посередником між автором і реципієнтом. Ці зв'язки реалізуються рядом засобів, що можуть мати лінгвістичний чи паралінгвістичний характер.

Направленість цього впливу не є специфічною, тобто, автор тексту оригіналу та автор тексту перекладу (перекладач) обирають принципи висвітлення інформації (конструктивний чи маніпулятивний), відповідно до свого етичного світогляду та професійного кодексу. Перекладачі часто вимушені вдаватися до прагматичної адаптації при зміні аудиторії, оскільки прагматика тексту реалізується його направленістю на конкретну категорію людей, для яких призначено текст.

Наприклад, підзаголовок статті зберігає свій стиль та формальну граматичну форму, однак при зміні аудиторії на іноземну (що є, в свою чергу, зміною відношення між автором тексту та реципієнтом) перекладачі вимушені вдаватися до деяких змін, що стосуються категорії адресованості тексту. Адресованість є категорією, що описує важливу дискурсивну характеристику тексту – направленість на адресата. У межах медіадискурсу адресатом є аудиторія медіаресурсу [6, с. 107].

У наступному прикладі ці зміни виражаються як заміна займенника на назву країни, створюючи прийом метонімії в перекладі:

«Що за угоду **ми** підписали?» [10].

“What kind of agreement did **Ukraine** sign?” [22].

Головною перекладацькою проблемою відтворення прагматики є невідповідність прагматичного потенціалу тексту оригіналу та перекладу, що частково полягає у відмінності мов, але значною мірою ця проблема викликана відмінністю культур. Тісно пов'язаною з прагматикою тексту є стилістика, оскільки обидві дисципліни вивчають один і той самий об'єкт з різних ракурсів. Стилістика є текстоцентричним розділом мовознавства, що вивчає систему стилістичних засобів мови. На противагу, прагматика є антропоцентричною та вивчає взаємовплив мови та людини

у конкретній мовленнєвій ситуації, де мовець є в центрі дослідження, а не сама мова [2, с. 8–10].

Іноді лінгвостилістичний аспект може бути переданим недостатньо ефективно з ряду причин, зокрема погану обізнаність та недостатні фонові знання перекладача, а також нестачу часу тощо. Наприклад, наступний підзаголовок-цитату, що містить емотивну лексику, було перекладено стандартною фразою:

«В 30-ті роки історик – це була найбільш **розстрільна професія**» [3].

“Being a historian in the 1930s **could easily get you executed**” [26].

Тим не менш, втрата емотивної лексики була компенсована граматичною структурою, хоч і слабшою за прагматичним впливом.

Типовим для медіадискурсу та його паратекстуальних елементів є вживання низки стилістичних засобів. Деякі з них є доволі поширеними у новинних та інформаційних текстах, тоді як інші можуть траплятися тільки в авторських публіцистичних есеях журналістів, що публікують власну думку на новинному вебсайті. Зокрема, метафори, фразеологізми, метонімія є вкрай поширеними, коли ж гра слів, антитеза, полісиндетон тощо є доволі рідкісними та оказіональними.

Одним з найбільш поширених стилістичних засобів паратексту є метафора. На думку перекладознавця Пітера Ньюмарка, метафора є комбінацією образу (певного зображення, що викликається метафорою) та об'єкту (слова, що описується метафорою), що пересікаючись утворюють додаткове значення, яке може бути конотативним або денотативним, позитивним або негативним. Образ, що накладається в різних мовах на об'єкт не повинні обов'язково збігатися. Невідповідність двох образів, або символів, в різних мовах пов'язано з культурною різницею, яку перекладач має усвідомлювати для якісного та природного перекладу [23, с. 104–106].

Часто складові елементи метафори замінюються іншими образами в перекладі з метою культурної адаптації метафори:

«*Російські технології конструювання «темних часів» у Європі*» [9].

“*Russia’s playbook for creating “dark ages” in Europe*” [24].

Епітет «темні» було перекладено прямим еквівалентом “dark”, однак слово часи було перекладено більш доречним відповідником “ages”, а не “times”. Буквальний переклад викликав би плутанину та неправильне сприйняття, оскільки може означати не тільки певний відрізок часу, а й рази,

випадки, а не лише періоди в історії. Крім того, варіант “ages” також відсилається до інших сталих метафоричних виразів як от Dark Ages (Темні Століття, епоха раннього середньовіччя) та інших епох в історії. Таким чином, подібна заміна має культурне підґрунтя, що підсилює прагматичний вплив метафори.

На противагу стандартним метафорам, бачимо, що клішована метафора «відкриті двері» існує в різних мовах без змін, а тому її переклад є точним, еквівалентним та простим:

«*Посол при НАТО: Ми не хочемо зависнути у відкритих дверях і ще 20 років чути про Бухарест*» [8].

“*We do not want to wait at NATO ‘open door’ for another 20 years, Ukraine’s ambassador says*” [27].

Іншою цікавою рисою цього заголовку є наявність ще однієї метафори «зависнути», що є стандартною та має експресивність. За П. Ньюмарком, задля збереження прагматики повідомлення така метафора повинна була бути перекладеною. Варіантом перекладу метафори «зависнути» могло б бути “to be suspended”, але недоліком такого перекладу є клішованість метафори, тому перекладач вирішив замінити образ задля експресивності сприйняття. Її замінили на “wait”, що також є метафорою, однак, не окремою, а скоріше, продовженням наступної. Таким чином, для збереження прагматики заголовку було замінено образ без погіршення розуміння інформаційної складової заголовку.

Наступним поширеним лексичним стилістичним прийомом, на який натрапляємо у заголовках онлайн видань, є метонімія. Наприклад:

«*Як Росія русифікувала схід України*» [13].

“*How Russia Russified the east of Ukraine*” [20].

Оригінальний заголовок містить дві синекдохи, що позначають населення країни та її лідерів замість людей, що живуть в цьому географічному регіоні. Обидва випадки застосування метонімії перекладаються буквально без змін в силу схожості застосування цього прийому в обох дискурсах.

Можна зробити висновок, що підхід до перекладу метафор запропонований П. Ньюмарком можна адаптовувати для перекладу метонімії. Як було зазначено, при перекладі експресивних текстів (включно з паратекстами) варто шукати рівносильні еквіваленти, а за відсутності останніх вдаватися до компенсації, що і спостерігаємо у наведеному вище прикладі.

Ідіоматичні вирази та фразеологізми є також важливим стилістичним засобом, що має значний прагматичний потенціал. Одним зі способів пере-

кладу ідіоматичних виразів у заголовках є фразеологічне калькування: Наприклад:

«Як (не) працює МАГАТЕ: історія невдач захисників *“мирного атома”*» [12].

*“How the IAEA does (not) work: a history of failures of the *“peaceful atom”* defenders”* [21].

Фразеологізм «мирний атом» є сталим виразом, що позначає використання досягнень ядерної фізики в мирних цілях. Такий фразеологізм є відносно новим та використовується переважно в публіцистиці, а не розмовній мові чи художній літературі, що виділяє його з поміж інших та наближає до термінологічної лексики своєю вузькою спеціалізацією. Однак, ми тлумачимо його як ідіоматичний вираз, а його переклад розглядаємо як дослівне калькування.

Оскільки цей вираз з'явився як наслідок політики СРСР, в англійськомовних країнах такий дослівний переклад буде незрозумілим, хоча в США була подібна політика під назвою *“Atoms for peace”*. Остання закріпилася в мові після численних промов президентів та посадовців. Відповідно, такий переклад міг би бути прикладом еквівалентного перекладу, але перекладач вирішив застосувати калькування. Таким чином, заради точного відтворення змісту перекладачі пожертвували прагматичною складовою: вираз *“peaceful atom”* хоча і є метафорою, однак він не викликає необхідних асоціацій з державною політикою та численними міжнародними установами, що, вірогідно, і хотіли зробити автори у тексті про роботу міжнародної організації з контролю ядерної енергетики. А тому такий переклад є невдалим з точки зору відтворення прагматики через слабку обізнаність перекладача.

Переклад ідіом за допомогою пошуку аналогу представлено у наступних заголовках:

«*З гряді в князі. Як Пригожин «піднявся» на війні в Україні та кинув виклик Путіну»* [4].

“From rags to riches: How Prigozhin rose in the Ukrainian war and defied Putin” [18].

Подібно до перекладу за допомогою пошуку еквіваленту, перекладач віднаходить в цільовій мові фразеологічний вислів, що має той самий прагматичний вплив, стилістичні характеристики та значення. Єдиною різницею є лексико-граматичний склад фрази, а також образи та символи, які лежать в її основі. Такий переклад може не задовольнити вимоги формально-структурної еквівалентності, однак є прагматично рівноцінним.

У поданому перекладі доцільно відтворена англійськомовна ідіома, однак привертає увагу те, що ідіома в оригіналі є також іронічно запозиченою

з російської мови, що створює додатковий стилістичний ефект. Така насмішка зі сторони автора та редакції є доречною по відношенню до суб'єкта через негативне ставлення до нього аудиторії українського медіаресурсу. Тим не менш, у випадку вживання власне українських фразеологізмів з тим самим значенням, скажімо, «панство в голові, а воші за коміром», «не дай боже з хама пана», чи «свиня в наричниках, так уже й кінь» мало б той самий англійський відповідник та, вірогідно, було б перекладено тією самою ідіомою *“from rags to riches”*.

Крім лексичних особливостей у заголовках медіадискурсу поширеними є ряд стилістичних прийомів, що надають тексту експресії та емотивності за допомогою синтаксису, зокрема, номінативне речення. Цей стилістичний засіб виконує подвійну функцію: робить речення максимально економним з точки зору кількості символів, а також емотивним та виразним.

«*365 днів війни»* [15].

“365 days of war” [29].

Подане вище номінативне речення чудово демонструє легкість перекладу цього стилістичного прийому. Лаконічність дозволяє читачам сформулювати власне ставлення і звертати увагу не на граматичні форми дієслів, а на лексичне значення іменників, прикметників та інших іменних частин мови.

Часто заголовки медіатекстів мають форму питань, оскільки вони мають більший прагматичний вплив через бажання читача знайти на них відповідь. Така особливість є типовою для англійської та української мов. Зокрема:

«*Перший аудит антикорупційного органу НАЗК відбувся – що далі?»* [7].

“First Audit of Anti-Corruption Body is Done – What's Next?” [17].

Як і очікувалося, така риса практично завжди зберігається в перекладі, крім рідких випадків, коли б питання було необхідно замінити на розповідне речення з інших певних причин. Однак, з точки зору прагматичного впливу перекладачам необхідно зберегти цю особливість задля еквівалентності перекладу.

Варто зауважити, що питальні речення в заголовках в медіадискурсі не розповсюджені рівномірно по всіх видах текстів. Під час аналізу на ряді сайтів (Українська правда, Слово і Діло, РБК-Україна) у розділі «новини» не було знайдено жодного заголовку, що містив би питальне речення серед перших декількох десятків новинних текстів. Тим не менш, у розділі «Колонки» сайту Українська правда вдалося віднайти велику

кількість авторських текстів медіадискурсу, що мають питальну форму. Таким чином, можемо зробити висновок, що ця граматична особливість заголовків медіатекстів є характерною не для суто новинних та інформативних текстів, а частіше для есе чи текстів журналістів, що включають певні роздуми та неоднозначність ситуації без конкретної відповіді (тобто, текст описує проблему чи дилему).

Деякі україномовні заголовки мають вигляд питань, однак такими не є, наприклад:

«Як може змінитися хід війни в Україні в разі повернення Трампа: два сценарії» [14].

“Trump’s return may change course of war in Ukraine: Expert sees two scenarios” [25].

Порівняно з попереднім прикладом, такий заголовок не викликає почуття неоднозначності, а навпаки – впевненості у відповіді на це «псевдопитання». Як видно, переклад англійською зазнав певних змін, оскільки для української мови властиво передавати різницю між розповідним та питальним реченням за допомогою інтонації усно та знаку питання на письмі, у той час, коли англійська мова вимагає іншого порядку слів чи допоміжного дієслова. Відповідно, українське речення в цьому прикладі звучить як відповідь чи відголосок питання, а англійське речення втрачає цю особливість і перекладається як розповідне речення. Теоретично, цей заголовок можна було б перекласти англійською з наявністю питального слова “How”, але перекладач вважав це непотрібним, що не зашкодило перекладу через збереження інформативної складової, однак зменшило прагматичний вплив через усунення цієї особливості.

Беручи до уваги наведену вище інформацію, можна зробити висновок, що питання не є проблемою перекладу як такою, однак перед викладачем стоїть вибір, як його оформити, зберігаючи баланс між стилем, доречністю та прагматичним впливом. Україномовні тексти іноді перекладаються розповідними реченнями через відсутність граматичного розмежування, коли прагматичний вплив питання є не менш сильним.

Гра слів є складним для перекладу стилістичним засобом, крім того вона не є частим прийомом, а тому при появі такого засобу перекладачу доводиться перекладати її описово, а сам прийом компенсувати іншим для збереження прагматичного впливу, однак це не завжди так. Зокрема, наступний заголовок обіграє схожість інтернаціоналізму «маска» та прізвища «Маск», що дозволяє доволі точно перекласти гру слів та передати прагматичний вплив у повній мірі.

«Ілон Маск без масок» [5].

“Elon Musk Without Masks” [16].

Наступний приклад паралелізму підтверджує тенденцію, але при перекладі в іншому напрямку:

«Байден розвіяв нарпав New York Times». Як Зеленський з’їздив на саміт G7 та що з F-16» [1].

“Zelensky goes to key global summit, returns with F-16s for Ukraine” [28].

Однорідні присудки “goes” та “returns”, що мають один підмет підкреслюють цілеспрямованість особи, яка почала дію, та успішно закінчила її. Вірогідно, свідомо чи несвідомо, автор заголовку надихався відомою фразою, що належить Юлію Цезарю та звучить як «Прийшов, побачив, переміг», однак у сучасному політичному контексті, що робить цей стилістичний прийом дуже потужним. Таким чином, паралелізм утворився під час перекладу. Зауважимо, що з точки зору прагматичної еквівалентності, така стратегія перекладу є доволі виграшною, оскільки при появі стилістичного прийому паралелізму відбувається зміна фокусу, а точніше – прагматична адаптація заголовку. Англійськомовні читачі в першу чергу цікавляться іноземними лідерами так само, як україномовні, а тому змінюється інформаційний акцент та виникає комплексна лексико-граматична трансформація, що вилучає деяку інформацію, яка є неактуальною для іншої аудиторії, однак компенсує це паралелізмом. Перспективою дослідження є подальше вивчення когнітивно-прагматичного аспекту паратексту.

Висновки. Паратекстуальні елементи та прагматика тексту є поняттями пов’язаними та нерозривними, оскільки паратекст є посередником між автором і текстом та реципієнтом. Прагматика тексту реалізовується категорією адресованості на читача та наданням авторської аксіологічної оцінки. При зміні аудиторії може виникати прагматична невідповідність, яка є гострою проблемою перекладознавства і часто вирішується на практиці прагматичною адаптацією, що вимагає розуміння двох культур та історичного контексту. Одним із способів прагматичного впливу є стилістика тексту. Теоретично кожен із стилістичних засобів може застосовуватися в паратекстуальних елементах, зокрема заголовках, але найпоширенішими є метафора та метонімія. Більшість прагматичних та прагматилістичних засобів не потребують значних трансформацій, однак часто перед викладачем стоїть вибір, яким чином оформити стилістичний засіб, зберігаючи баланс між стилем, доречністю та прагматичним впливом. Головними способами перекладу стилістичних засобів є еквівалент, заміна, описовий

переклад та компенсація. Перспективою дослідження є подальше вивчення когнітивно-прагматичного аспекту паратекстуальних елементів медіадискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. «Байден розвіяв наратив New York Times». Як Зеленський з'їздив на саміт G7 та що з F-16. Liga.net: вебсайт. URL: <https://www.liga.net/ua/politics/articles/bayden-razveyal-narrativ-new-york-times-kak-zelenskiy-sezdil-na-sammit-g7-i-chto-s-f-16> (дата звернення: 02.04.2023).
2. Безугла Л. Р. До питання розмежування прагматики, стилістики та прагмалінгвістики. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. 2014. № 1102, Вип. 77. С. 6–10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPG_2014_1102_77_3
3. Віра Агеєва: “Велика російська культура” – це міф, створений великими грошима. Українська правда: вебсайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2023/11/12/7428378/> (дата звернення: 25.11.2023).
4. З гязі в князі. Як Пригожин “піднявся” на війні в Україні та кинув виклик Путіну. РБК-Україна: вебсайт. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/gryazi-knyazi-kiy-prigozhina-vpliv-putina-1668371158.html> (дата звернення: 27.11.2023).
5. Ілон Маск без масок. Українер: вебсайт. URL: <https://ukrainer.net/ilon-mask/> (дата звернення: 13.09.2023).
6. Кузнєцова, Г. В. 2021. Адресованість та адресат (на матеріалі політичного дискурсу). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, № 48 том 1, с. 105–108.
7. Перший аудит антикорупційного органу НАЗК відбувся – що далі?. Українська Правда: вебсайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/08/4/7414166/> (дата звернення: 24.11.2023)
8. Посол при НАТО: Ми не хочемо зависнути у відкритих дверях і ще 20 років чути про Бухарест. LIGA.net: вебсайт. URL: <https://www.liga.net/ua/politics/interview/posol-pri-nato-my-ne-hotim-zavisnut-v-otkrytyh-dveryah-i-esche-20-let-slushat-o-buhareste> (дата звернення: 11.11.2023).
9. Російські технології конструювання «темних часів» у Європі. Українер: вебсайт. URL: <https://ukrainer.net/tehnolohii-destabilizatsii/> (дата звернення: 15.11.2023).
10. Тонкощі перекладу: чи дають іноземні партнери гарантії для захисту України в майбутньому? Громадське: вебсайт. URL: <https://hromadske.ua/posts/tonkoshi-perekladu-chi-dayut-inozemni-partneri-garantiyi-dlya-zahistu-ukrayini-v-majbutnomu> (дата звернення: 05.01.2024).
11. Удар по Дніпру: загинули жінка та дворічна дівчинка, четверо поранених. Факти: вебсайт. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20230428-zagynula-zhinka-ta-tryrichna-dytyna-filatov-pro-udar-po-dnipru/> (дата звернення: 19.03.2023).
12. Як (не) працює МАГАТЕ: історія невдач захисників «мирного атома». Українер: вебсайт. URL: <https://ukrainer.net/mahate/> (дата звернення: 01.11.2023).
13. Як Росія русифікувала схід України. Українер: вебсайт. URL: <https://ukrainer.net/rusyfikatsiia-skhodu/> (дата звернення: 17.10.2023).
14. Як може змінитися хід війни в Україні в разі повернення Трампа: два сценарії. РБК-Україна: вебсайт. URL: <https://www.rbc.ua/rus/comment/k-mozhe-zminitisya-hid-viyeni-ukrayini-razi-1697118560.html> (дата звернення: 27.11.2023).
15. 365 днів війни. Українська правда: вебсайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/02/24/7390792/> (дата звернення: 25.03.2023).
16. Elon Musk Without Masks. Українер: вебсайт. URL: <https://ukrainer.net/musk-without-masks/> (дата звернення: 13.09.2023).
17. First Audit of Anti-Corruption Body is Done – What's Next? Українська Правда: вебсайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/columns/2023/08/4/7414166/> (дата звернення: 24.11.2023)
18. From rags to riches: How Prigozhin rose in the Ukrainian war and defied Putin. РБК-Україна: вебсайт. URL: <https://www.kyivpost.com/post/19325> (дата звернення: 27.11.2023).
19. Genette G. Paratext. Thresholds of Interpretation / G. Genette. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 427 p
20. How Russia Russified the east of Ukraine. Українер: вебсайт. URL: <https://ukrainer.net/russia-russified/> (дата звернення: 17.10.2023).
21. How the IAEA does (not) work: a history of failures of the “peaceful atom” defenders. Українер: вебсайт. URL: <https://ukrainer.net/iaea/> (дата звернення: 01.11.2023).
22. Lost in translation: do foreign partners give guarantees to protect Ukraine in the future? Громадське: вебсайт. URL: <https://hromadske.ua/en/posts/lost-in-translation-do-foreign-partners-give-guarantees-to-protect-ukraine-in-the-future> (дата звернення 05.01.2024).
23. Newmark Peter. A Textbook of Translation. ReEd. NY: New Style, 2003. 322 p.
24. Russia's playbook for creating “dark ages” in Europe. Українер: вебсайт. URL: <https://ukrainer.net/russia-s-playbook/> (дата звернення: 15.11.2023).

25. Trump's return may change course of war in Ukraine: Expert sees two scenarios. РБК-Україна: вебсайт. URL: <https://newsukraine.rbc.ua/comment/trump-s-return-may-change-course-of-war-in-1697121280.html> (дата звернення: 27.11.2023).

26. Vira Aheieva: "Great Russian culture" is a myth with big money behind it. Українська правда: вебсайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/articles/2023/11/12/7428378/> (дата звернення: 25.11.2023).

27. We do not want to wait at NATO 'open door' for another 20 years, Ukraine's ambassador says. LIGA.net: вебсайт. URL: <https://www.liga.net/en/politics/interview/posol-pri-nato-my-ne-hotim-zavisnut-v-otkrytyh-dveryah-i-esche-20-let-slushat-o-buhareste> (дата звернення: 11.11.2023).

28. Zelensky goes to key global summit, returns with F-16s for Ukraine. Ліга.net: вебсайт. URL: <https://www.liga.net/en/politics/articles/bayden-razveyal-narrativ-new-york-times-kak-zelenskiy-sezdil-na-sammit-g7-i-htos-f-16> (дата звернення: 02.04.2023).

29. 365 days of war. Українська правда: вебсайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/columns/2023/02/24/7390792/> (дата звернення: 25.03.2023).